

ТРИЗЕННИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 11 (561) Рік вид. XIII. 21 березня 1937 р. Ціна 1 фр. 50. Prix 1 fr. 50.

Париж, неділя, 21 березня 1937 року.

Російська царська влада за тих часів, коли вона стала хилитися до упадку, знайшла була засіб відвернути увагу російської людности від тої безнадійної ситуації, до якої вона привела державу. Вона стала ширити ідеї зоологічного російського націоналізму, організувала широку кампанію проти іногородців, в своїй боротьбі проти них дійшли до найдальших меж в системі національних утисків, не спиняючися перед улаштуванням погромів.

Історія повторюється. Совітська влада що-далі, то більше переймаючи погляди і методи влади до-воєнної імперії, все виразніше відновлює давні традиції в області національної політики. Останніми часами пильне око московської диктатури звернуло свою спеціальну увагу на Україну. Кремлівським можновладцям політика дотеперішнього диктатора України Постишева видається занадто «ліберальною», а русофікаторський шкільний курс найвірнішого підніжка Москви наркома освіти УССР Затонського занадто «націоналістичним». Всесильний Постишев вже попав в очевидну сталінську неласку. «За комуністическое просвещение» розпочало гострі атаки проти народнього комісаріату УССР, закидаючи йому засміченність контр-революційним елементом. Якийсь «самоотвержений» землячок в «Правді» П. Вакуленко, розуміючи, який вітер віє з півночі, скаржиться, що в українській школі «де-які учні не розуміють російської мови або в ліпшо-

му випадкові говорять так, що їх цілком не можна зрозуміти» («Правда» ч. 60 з 2. III. 27 р.). Рівнобіжно з цими словесними атаками переводиться відповідна безпосередня акція. Ідуть звільнення, переміщення, арешти і висилки. Має бути ще раз остаточно покінчено з «гнилим лібералізмом» — що-до України. Уніфікаційний і русифікаторський курс має ще раз бути скріплений і інтенсифікований. Спостерігаючи ці останні посушення совітської влади на Україні, можемо ми висловити наше повне переконання, що не дадуть вони тих наслідків, на які розраховує центральна влада. Занадто великі суперечності між Москвою і Україною, занадто глибоко увійшло у свідомість народніх мас розуміння цих суперечностей для того, щоб справу можна було ліквідувати і полагодити шляхом адміністративних репресій. І найкращим доказом цього та доля, яку зустріли саме Постишев і Затонський, що попали тепер під обстріл, як винуватці новознайдених проривів на Україні. Адже-ж вони обоє прийшли до влади під прапором боротьби з українським націоналізмом і контр-революцією. Адже-ж це їх на протязі трьох років вихвалювала совітська преса, як тих, що розтрощили і знищили всіх ворогів совітської влади на Україні. Тепер їхня слава минула, як дим. Виявилось, що є межі, які не може перейти політика репресій, — а ми заємо, що на репресії вони не скупилися. Виявилось, що є безнадійним спинити національний рух великого народу, що усвідомив вже свої права, політикою репресій і утисків. Як стверджує тепер сама совітська преса, замість розрекламованих постишевських «досягнень» на Україні, в дійсності існують одні лише «прориви». Ми певні, що Україна, яка перебула добу Постишева, так само перебуде й того нового московського наїздника, що його пришле сюди Сталін. Так само певні ми в тому, що політика боротьби з «інородцями», яку так сумлінно провадить тепер Сталін що-до України, не врятує його диктатури, як не врятувала вона царського режиму.

Невмолимі закони історичного розвитку Сходу Європи приведуть до руїни совітського союзу і до відбудови Української Держави.

БОЛЬШЕВИЗМ ЧИ МОСКВА ?

В цілім світі шириться могутній протикомуністичний рух. Великі національні держави Європи Німеччина і Італія проголосили одверто боротьбу проти комунізму. До них пристали фактично де-які інші держави, Угорщина, Австрія, Болгарія, Греція. В більшості європейських держав комуністичні партії заборонені і комуністична пропаганда карається, як злочин. Приналежність до комуністичної партії вважається злочином майже в цілій Південній Америці. Німецько-японська угода в справі спільного побороення комуністичної небезпеки витворює протикомуністичний фронт, що об'єднує дві частини світа. Недавно виданий маніфест Куомінтангу проголошує викорінення комунізму в Китаю державним завданням об'єднаної китайської нації. Нанкінський уряд пристає таким чином фактично до німецько-японської угоди і завдає тяжкий удар московській політиці на Далекий Сході.

Дотеперішні протикомуністичні заходи окремих держав та міждержавні угоди, спрямовані проти комуністичного руху, мали тим часом один безсумнівний політичний успіх: вони примусили московський уряд виступити в обороні комунізму і ствердити яскраво і одверто, що Кремль кермує Комінтерном і комуністичним рухом в цілім світі та є за нього відповідальним. Зокрема з нагоди підписання німецько-японської угоди проголосила совітська преса, що цю умову спрямовано не проти комунізму, а проти самого ССРСР, себ-то визнала тотожність комуністичного руху з політичною акцією московського уряду в Європі і цілім світі.

Що большевизм є лише організаційним оформленням комунізму в межах ССРСР, українцям на загал відомо і зрозуміло, але відношення між большевизмом та Московщиною і московським імперіялізмом, на жаль, не наскрізь ясне і зрозуміле. Це видно між иншим з мішанини термінів, яка панує в частині української преси. Росіяне, москвини, большевики, комуністи, а навіть просто червоні — уживається часом просто, як синоніми, викликаючи дуже шкідливу мішанину понять в головах українських читачів, що обтяжує їм поважно належну аргументацію проти московського баламутства. Росіянами звалися всі підданці старої Росії без ріжниць національної приналежності, отже термін цей мусіби вже зникнути разом з розбиттям старої московської в'язниці народів. Москвини називають себе росіянами з очевидною метою поширити політичні межі сучасної «федеративної» Російської Совітської Республіки на цілий ССРСР та засимілювати раніше чи пізніше всі поневолені нації. Називати москвинів росіянами українцям тим менше вказано, що москвинами починає їх називати все більше і німецька та французька преса. Що-до фарби, то

Москві належить властиво найчорніша фарба найгіршої в світі реакції. Большевизм з московським націоналізмом не є рівнозначним, бо є лише його головною переходовою формою, отже його цілком не вичерпує. Так само як недавно Кремль надавав московському імперіялізму вигляд ідейного міжнародного комунізму, починає він тепер заступати большевизм в межах ССРСР з тактичних причин все більше совітським, російським, а властиво московським «патріотизмом», а в Європі «народними фронтами» всякого роду. Це політичне хамеленство в боротьбі проти Європи справді ані вирішальним бути не може, ані навіть поважних політичних результатів не має. Загострення противенств між національними державами та Москвою починається в останні часи і до слушного розуміння єства большевизму. В німецькій пресі трапляється тепер все частіше, що большевизм означають як «московський імперіялізм»; цим кладеться властиво край всім московським політичним баламутствам в Європі та спробам порозумітися з нею, відмовившись остаточно від «большевизму». На превеликий жаль, швидке поширення цього останнього здобутку європейської політичної думки стримують противенства між поодинокими угрупованнями великих держав. Справжньою іронією сучасних політичних відносин в Європі є те, що саме Англія, яка свого часу перша примусила московський уряд перебрати формальну відповідальність за акцію Комінтерну, поставивши це умовою нового політичного визнання по зірванні дипломатичних зносин, отже й визнала комунізм виключним духовним майном Москви, висловлюється тепер проти утворення «ворожих ідеологічних фронтів в Європі». «Ізвестія» запротестували недавно дуже гостро проти того, що англійці ставлять большевизм на один рівень з фашизмом, але з московського боку це лише смішне фарисейство. В дійсності кремлівські можновладці незвичайно тішаються, що англійська дипломатія покриває ідейною запоною хижацтво московського імперіялізму та боронить таким чином Московщину від ізоляції в Європі.

У всякім разі можемо з вдовolenням ствердити, що і в Європі розпочинається по цілому фронту дискусія про єство большевизму; не маємо сумніву, що до слушного зрозуміння його Європа прийде раніше чи пізніше. Нашим обов'язком є зробити все від нас залежне, щоб це сталося можливо скорше, а у всякім разі не запізно. Де-яку можливість зробити це ми безперечно маємо. В Європі приходять тепер в питанні про відношення між большевизмом та Москвою до висновків, які було зроблено в українській публіцистиці вже по-над п'ять років тому. З огляду ж на те, що ці висновки було опубліковано і в німецькій мові, оправдане буде припущення, що сучасне пізнання большевизму і Москви в Європі відбувається не без допомоги українців та представників інших поневолених націй на міжнароднім терені.

Але треба звернути увагу на те, що дотична інформаційна

акція українців в Європі може мати вигляди на поважні результати лише тоді, коли серед самих українців утвориться більше інтелектуальне коло, для якого питання про відношення між більшевизмом і Московщиною буде наскрізь ясне і зрозуміле та не полишатиме ніяких сумнівів в світлі національного світогляду. Для переважної більшості навіть української інтелігенції, як еміграційної, так і краювої більшевизм, так мовити, заслонює Московщину, більшовики заслонюють націю, акція заслонює силу, яка її порушує. Для цих українців боротьба за визволення обмежується боротьбою проти більшевизму, з національного терену переноситься в значній мірі на терен соціальний та господарський, для Москви без порівняння більш сприятливий, як в межах ССРСР, так і на міжнароднім терені. На полі «соціальних експериментів» московський уряд може маневрувати безконечно знаходячи прихильників і прихильниць в цілм світі та виправдуючи соціальними конечностями асиміляцію, а навіть і винищення немосковських народів. Теорія про існування двох «ідеологічних фронтів» в Європі, так мила для Московщини, була б наскрізь неможлива, колиб в Європі панувало вже неподільно переконання, що більшевизм є ніщо інше, як московський імперіалізм.

Без належного зрозуміння московського ества більшевизму неможливе властиве й міцне обґрунтування жадання незалежності української держави; відмежування частини московської нації від більшевизму дозволить перевалити на плечі «більшовиків», від яких за пару років формально може й сліду не лишиться, відповідальність за все, що сталося по світовій війні між Україною та Московщиною, відповідальність за ріки крові, за життя мільйонів українців, за винищення й виснаження поневолених націй на десятки років наперед. Коли навіть частина московської нації за більшевизм не відповідає, то ціла Московщина має нагоду жадати від Європи, щоб їй було дано час і можливість «порозумітися» з немосковськими націями в межах сучасного ССРСР та узалежнити від цього його розподіл на складові національні частини. На це можна справді почути відповідь, що долю України буде рішено не на основі права, але на основі сили. Але така відповідь була б слухна лише почасти, бо боротьба між поневоленими націями та Московщиною зробилась міжнародньою, і у всякому разі загально-європейською справою, при вирішенні якої право і справедливість відограватимуть безперечно де-яку роль, тому й правного обґрунтування справи нашої незалежності зрідкається не потребуємо.

Тут справді може треба дати де-яке пояснення до способу розуміння права і справедливости та їх відношення до сили, що академічній дефініції їх понять не буде цілком відповідати, але однастайності національного світогляду у всякім разі порушувати не буде. Справедливість чи правда є, висловлюючись

примітивно, мистецтво чи лише знання пристосовання права. Право ж для одиниці і для нації має значіння досить відмінне вже тому, що одиниці вмирають у відносно короткім часі, а життя нації властиво вічне. Коли церква потішає людину, що вмирає скривдженою, Божеською справедливістю, то нація може все знайти раніше чи пізніше свою правду на землі. Сама інституція права, очевидно, остільки-ж стара, як саме культурне людство. Коли поминемо містику права, його релігійне обґрунтування, то основою його лишиться, очевидно, колективне спостереження, роблене протягом дуже довгого часу, що кожний злочин мстився звичайно або на самім злочинці, або на його ближчій чи дальшій оточенні. Себ-то, що колективи, які не додержували, скажім десяткох заповідей старого закону, раніше чи пізніше вигидали. Ті ж, що жили правно, міцнішали й перемогали. В цім відношенні право й сила мають спільну основу й джерело. Визнання права робилось таким чином визнанням сили наперед, що робило її кождоразове уживання зайвим. Те, що являється слухним у відносинах між поодинокими особами національного колективу, переноситься в де-якій мірі й до відносин між націями. Міжнародне визнання права не-московських націй на державну самостійність було-б, наприклад, і попереднім визнанням їх сили здобути й вдержати цю самостійність, чим було-б значно улегчено й здобуття фактичної самостійности.

Було б, розуміється, цілком хибним визнавати абсолютну непомильність політичного ужитку інтернаціонального права, але саме життя робить часом досить скоро потрібні поправки. Рішення побідників в світовій війні були властиво одним великим надужиттям міжнароднього права, одною великою кривдою для середньої і східної Європи. Фактичне визнання влади Московщини над не-московськими націями було, очевидно, противне найпримітивнішим засадам інтернаціонального права. Але не минуло й двадцяти років по скінченні війни, як виявилась цілковита нестійність «правних» рішень побідних держав, частину яких політичне життя вже скасувало, а решту змете, очевидно, в найближчій часі. Виявилось, що правні форми тут не відповідали ані трохи дійсним відносинам сил. Московщина не спромоглася дати собі ради з не-московськими націями, замкненими в межах СРСР; національна боротьба в його межах викликала хворобливу гіпертрофію московського імперіялізму і спричинилась в значній мірі до кризи, що лютує тепер в Європі.

Цілком хибні показалися рішення, доконані по скінченні війни у відношенні до Німеччини та Італії; норми міжнароднього права, прикладені до них, були в цілковитім противенстві з потребами і можностями розвитку їх національних сил. Те, що ми бачимо на терені політичного життя Європи тепер, є, уживаючи термін судовий, грандіозно касаційсью присудів доби 1917-1921 рр. Найбільш замітним в цих процесах є те, що носіями, суб'єктами

права, що примушують Європу переглянути старі присуди, являються на ації. З цього погляду намагання Московщини та її приятелів в Європі представити большевизм рухом соціальним, частиною європейського «ідеологічного» фронту, для України, особливо, небезпечно. Коли ці намагання мали успіх, на майбутнім загально-європейським суді Московщина могла-б довести своє албі відносно всіх злочинів, в яких її оскаржує Україна. Справа України була-б втрачена вже тому, що оскарженого, большевизму, вже не існувало-б, бо московський імперіялізм міг-би вже мати якусь иншу форму — слов'янізму, євразізму, машинізму чи чогось иншого, для чого дальше поневолення не-московських націй було-б «необхідно».

Небезпека заступлення московського імперіялізму в українській уяві поняттям большевизму тим більша, що з тих чи инших причин в де-яких українських угрупованнях існує виразний нахил до цього. До цього причинилось перед усім те, що збройну боротьбу проти Московщини Україна провадила тоді, коли в Москві панували большевики, які з причин стратегічних винищували й своїх московських противників, з якими вони тим часом вже давно осягли потрібне порозуміння. По-друге, українці переочили те, що жиди виступали в українсько-московській війні як змосковщений елемент, отже в де-якій мірі як частина московської нації, як це робили зрештою й політично змосковщені українські зрадники, що гірко покують за це тепер. Коли в де-яких країнах Європи виникла пізніше теорія, що большевизм не національно-московський, а інтернаціонально-жидівський рух, то цю теорію не лише палко привітала московська еміграція, а й де-які українські угруповання прийняли її. Таким чином повсталала небезпека частинної московсько-української ідеологічної спільності в боротьбі проти «інтернаціонально-жидівського большевизму», який підбив не лише Україну, а й саму Московщину. Це дало тако-ж розуміється дуже добру нагоду для совітської преси виступити кількома наворотами в обороні «самостійності соціалістичної України» проти «спільних планів еміграційних московських і українських фашистів запродати Україну німецькій та польській буржуазії». Де-який вилім, невеликий справді з огляду на загальний невеликий вплив в українськiм громадянстві, та де-яке замішання ідеологічного українського фронту спричинили й українські члени Другого Інтернаціоналу, належачи до спільної організації разом з москвинами та перебираючи партійне зобов'язання поборювати «фашистів», отже полишаючи чисто національну платформу та стаючи на сприятливий для московського імперіялізму «соціальний» терен.

Яку велику шкоду для української національної ідеології роблять ті, що перекладають вину за большевизм з московської нації, на її відносно невелику частину — большевиків, видно-хоч-би з наступного гисновку: коли ціла московська нація не від-

повідает за злочини, поповнені її частиною, то й героїства, поповнені кращою частиною української нації на полі бою, чи на терені національної праці й думки, тако-ж не можуть бути загальноукраїнським скарбом і основою української самостійности, бо або нація є органічною цілістю, або анархичним згуртуванням суспільних груп під спільним чужим чи своїм батогом, що одна за другу не відповідає.

З признанням треба ствердити, що уряд УНР все стояв на дійсно національній платформі і в своїх енуціяціях заявляв кілька разів, що большевизм і його акція в Європі є нічим иншим, як московським імперіялізмом, зокрема вже на економічній конференції в Лондоні було звернено увагу на те, що відповідальність за кризу в Європі паде в значній мірі на Московщину. А це збільшує вигляди на те, що в українським громадянстві незабаром не буде двох думок про большевизм та що українці спричиняться в більшій ніж досі мірі до того, що московський імперіялізм попровадить в прискоренім темпі до ізоляції Московщини в Європі.

М. Данько

З ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Програмові заяви совітської влади і дійсність. — Виконання плану 1936 року в промисловості. — Стан важкої промисловості. — «Досягнення» сільського господарства.

В одному з наших попередніх оглядів ми зазначили, що в совітській пресі в останній час можна спостерігати вияви «ліберального» курсу. Преса більше уділяє місця фактам, які мають стан окремих ділянок совітського життя і господарства, більше присвячує уваги висвітленню того, як переводяться в життя накази центральної влади, як виглядають в дійсності ті чи інші «досягнення».

В зв'язку з цим виділяються більше яскраво і рельєфно ті глибокі суперечності і прориви, які існують між переможними енуціяціями і заявами офіційних чинників і всією недовершеністю, примітивізмом і убогістю совітської дійсности. Сухі факти і цифри, що торкаються окремих підприємств, окремих районів з усією очевидністю виявляють, як багато ще треба совітській державі, що «догнати і перегнати» Західню Європу і Америку; вони показують, яку колосальну кількість зусиль і енергії доводить витрачати там, щоб забезпечити навіть це теперішнє таке далеко від досконалости функціонування совітської адміністративної і господарської машини. На ґрунті цих фактів стає зрозумілим, через що в статтях совітських авторів і публіцистів все частіше прориваються мінорні нотки, все яскравіше почувається настрої втоми і зневір'я. Почувається, що героїчні часи російського большевизму вже минули, що його провідники опинилися на манівцях. Як не змагаються керуючі чинники піддержати і активізувати настрої і енергію аранжуванням прийняття «найбільш демократичної в світі» конституції, улангованням голосних про-

цесів в стилі останньої розправи П'ятакова-Радека, урочистим зарахованням Пушкіна до сонму «пролетарських» письменників «совітської нації», — цих автреприз хватає не на довго. Вступають знову в свої права сірі совітські будні з їх безвиглядністю і безперспективністю, які родять знову настрої безпорядности і зневір'я.

* * *

Кільки уваг про підсумки минулого 1936 року в промисловості. Ми нулий рік згідно з постановою трішньої січної сесії ВЦК'а мав стати стаханівським роком — основою виконання плану мало бути широке розгорнення стаханівського руху, передавання досвіду передових робітників-стаханівців всій масі робітників промисловости, транспорту і сільсько-господарських підприємств.

На початку 1937 року згідно з усталеною в останні роки традицією в совітській пресі з'явилися переможні рапорти наркомів важкої, легкої і харчової промисловости про виконання плану. Офіційно отже було констатовано, що завдання, поставлені промисловості, було виконано.

Але трохи пізніше з'явився в пресі ряд деталей і цифр, які характеризують, як це виконання виглядає в дійсності. «Плановое хозяйство» (кн. 12, 1936 р.), обговорюючи наслідки 1936 р., зазначає: «втрати від браку ще надзвичайно великі. Абсолютно недопустимо є існуюча в окремих галузях і підприємствах практика планування і нормування браку, яка розглядає брак, як природний чинник виробництва». «За Індустріалізацію» (ч. I, 1937 р.) досвід «стаханівського» року підсумовує в той спосіб: «не лише самі стаханівці, але й начальники цехів і керовники підприємств все більше переконуються, що тривалий стаханівський стиль праці може бути захований при глибоко обміркованому і правильному розкладі людей, при наявності ясного плану організаційних і технічних заходів... Проте ще не можна похвалитися якістю керовництва стаханівського руху з боку командирів виробництва, начальників цехів і майстрів. Керовництво ясно відстає від темпів і якости зросту стаханівців».

Але не лише що-до поліпшення якости виробництва, що-до налагодження керовництва підприємствами минулий рік дав мало задовольняючі наслідки. Навіть в кількісному виконанні плану в окремих галузях виробництва, між ними в кам'яновугільній промисловості були не малі прориви. Переможні рапорти наркомів про виконання плану базувалися на загальних цифрах для цілого сектора важкої, легкої й харчової промисловости, в яких дані про недовиконання для одних галузей промисловости компенсувалися даними про перевиконання для других. Рапорти орудували комбінацією, яка в своїй основі неречить самому принципу планової господарки. Адже-ж ясно, що з погляду плановости є однаково недопустимим, як недовиконанням, так і перевиконанням плану.

Другою дуже характеристичною ілюстрацією суперечности між офіційними заявами, про те, що все йде як найкраще, і фактами — є образ відносин в теперішній час в совітській важкій промисловості. Вмер, як ми знаємо, нарком важкої промисловости С. Орджонікідзе. На протязі кількох днів після смерти цього совітського дійствителі цяла преса заповнена була статтями, присвяченими його пам'яті. В цих статтях не мало місця було присвячено красномовному виясненню тих великих заслуг, які він поклав для піднесення совітської важкої промисловости на її теперішній високий рівень. Досягнення совітської важкої промисловости малювалися найбільш рожевими фарбами.

Минуло кілька днів після похорону і в «Правді» (ч. 60 з 2. III, 37 р.), раптом з'являється вступна стаття: «Про лишки робочої сили і культуру промисловости». Ця стаття, оперуючи передовсім даними з важкої промисловости, називає характеристичним явищем для совітської індустрії неправильну організацію праці, лишки робочих рук в багатьох підприємствах, неналежне їх використання. Коли совітських офіційоз говорив правду: чи тоді, коли він разом з усією совітською пресою так красномовно

писав про високий рівень промисловости, осягнений заслугами С. Ордно-нікідзе, чи тепер, коли він їй ставить такі важні закиди, які свідчать про абсолютно незадовольняючу її організацію.

Ще один приклад з обсягу на цей раз відносин в сільському господарстві. Кожен знає і пригадує, як рекламувала і рекламує совітська влада ті величезні «досягнення», які виявилися в сільському господарстві в зв'язку з заведенням колхозного ладу. Несподівано в ступній статті «Правди» (ч. 63 з 5. III. 37 р.) ми знаходимо таку характеристику совітських земельних органів, під керівництвом яких осягнено цього розрекламованого високого рівня сільського господарства: «ні для кого не секрет, що система земельних органів згори і до низу, включаючи сюди і районні земельні відділи, є нерухливою, страждає бюрократичними перекичуваннями і запізнюється з постановкою нових питань сільсько-господарського виробництва».

Перечитавши цю характеристику тих установ, які не так давно було радикально вичищено, аж до численних рострілів видатних співробітників комісаріяту земельних справ, можна зробити два припущення: або в редакції «Правди» звили собі кубло троцкисти чи інші контр-революціонери, які ширять наклепи на відданих виконавців вказівок тов. Сталіна, або розрекламовані осягнення сільського господарства в своїй величезній частині не відповідають дійсності. Бо припустити, щоби дійсно були успіхи в тій діяльній, якою керують установи такого високого рівня, про який пише «Правда», важко.

Матеріяли, подані в «Правді», примушують зробити висновок, що правильним буде друге припущення. Не так давно совітські публіцисти потратили не мало паперу й чорнила, на те, щоб розрекламувати величезні досягнення в піднесенні урожайности буряків, на які здобулася колхозниця Христя Байдич в кузьминському колхозі, Красилівського району, Винницької області. За ці заслуги Христю Байдич призначили делегаткою на останній всесоюзний з'їзд совітів, її на з'їзді було обрано до конституційної комісії, вона сподобилася високої чести стиснути руку самому Сталінові. Тепер в «Правді» ми знаходимо замітку під скромним заголовком: «Рекорди і середня урожайність» (ч. 61 з 3. III. 37 р.). Замітка коротко, але докладно виясняє, що середня урожайність буряків в тому районі, де знаходиться колхоз Байдич, в минулому році, коли вона осягнула своїх феноменальних урожаїв, більше 1.000 центнерів буряків з гектара, не лише на вище середньої урожайности по Винницькій області (167 цент. з 1 гект.), але значно нижче (132,4 цент. з 1 гект.). Іншими словами, експеримент Хр. Байдич, як що він дійсно був, не лише не спричинився до піднесення урожайности в районі, але навпаки, концентрація уваги всієї місцевої влади на вдачному переведенню цього експерименту мала наслідком велике зниження розмірів середньої урожайности в районі. Само собою, при цих обставинах це «досягнення» набірає цілком своєрідного характеру.

Ми могли б продовжити наведення ілюстрацій, які мають цілу суперечність між оптимістичними програмовими заявами совітських чинників і конкретними фактами совітської дійсности. Преса останнього часу постає для цього вистачаючу кількість матеріялу. Але думаємо, що й поданого нами досить для того, щоб зрозуміти, чому у совітських публіцистів виникають все частіше мінорні настрої, чому в їхніх статтях, по-за обов'язковими оптимістичними заявами, все виразніше бренять нотки зневір'я й розчарування.

В. С.

† Проф. ІРОДІОН ШЕРЕМЕТИНСЬКИЙ

(некролог)

5 березня ц. р. упокоївся в Севлюші на Підкарпатті вчений агроном Іродіон Шереметинський, професор Української Господарської Академії та Українського Технічно-Господарського Інституту в Подєбрадах.

Професор І. Шереметинський народився 9 листопада 1873 року в селі Пляхові, Бердичівського повіту на Київщині. Скінчив Подільську Духовну семінарію в р. 1896, Харківський Ветеринарний Інститут у р. 1907 та Сільсько-Господарський Відділ Київського Політехнічного Інституту в 1914 р.

Свою практичну діяльність розпочав небіжчик р. 1907, як ветеринарний лікар в м. Миколаєвську на Зеленому Кліні в Сибіру, а пізніше покійний працював на Харківщині. В р. р. 1913-15 був громадським агрономом в Одеському земстві, а з року 1915 помішником керівника відділу Скотарства Катеринославської Красної С.-Г. Досвідної станції. Від р. 1916 до кінця р. 1918 займав різні відповідальні становища по своєму фаху. З грудня р. 1918 займав посаду Директора департаменту скотарства міністерства земельних справ УНР, а від лютого р. 1919 тако-ж посаду Директора Ветеринарного департаменту того-ж міністерства. У травні р. 1920 був обраний приват-доцентом по кафедрі Скотарства в Кам'янець-Подільському Університеті. У кінці р. 1920 емігрував за кордон і довгий час перебував у м. Тарнові, в Польщі.

28 квітня р. 1922 професорська рада Української Господарської Академії в ЧСР обрала І. Шереметинського професором по кафедрах Загального й Спеціального Скотарства, якими він керував аж до ліквідації Академії, себ-то до кінця р. 1935. Підчас перебування в Академії де-кільки разів був обраний продеканом та деканом Агрономично-Лісового факультету. Разом з тим був постійним членом комісії по переведенню дипломних іспитів в Агрономичного Відділі. В акад. р. 1927-28 був обраний Проректором Академії.

Професор І. Шереметинський написав високошкільні підручники по загальному скотарству (частини I, II й III) та по спеціальному скотарству (частини I і II), як рівно-ж низку фахових статей по зоотехніці. Виступав з доповідями на українських з'їздах, а в останній час працював над зібранням матеріалів про стан скотарства в УССР, як рівно-ж брав участь в редакційних комісіях Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ).

Небіжчик був членом Спілки українських техніків сільського господарства та де-кілька разів головою цієї спілки. Саме з рамен цієї спілки повсталала думка що-до створення Української Господарської Академії в ЧСР. Тако-ж він був активним членом Агрономичного т-ва при УГА. І в житті союзу організацій інженерів українців на еміграції відогравав небіжчик важливу ролю. Під його керівництвом відбулася підготовка праця що-до заснування цього союзу.

Зі смертю проф. І. Шереметинського відійшов від нас великий фахівець та український патріот, який міг би довго ще працювати на добро нашого народу, коли б не підкосили його здоров'я тяжкі умови емігрантського життя.

XVII

В попередніх листах ми вказали на ті ідеї, які популяризує тут московська преса. Там же ми подали короткий перегляд ідей, що відомі під назвою Ванґ-Дао. Принципи Ванґ-Дао відносять до хинського філософа й учителя Конфуція та його найближчих учеників. Це значить, що принципи ті знані за шість століть до нашої ери. Не дивлячись на таку глибокку старість, все ж вони, на нашу думку, цікаві, як спроба розв'язати вічно старе й вічно нове питання «раю на землі». Притягає людську думку до них ота виразна й беззаперечлива та безсумнівна віра в перемогу кращого, шляхотного та святого, що криється взагалі в людській душі, над темним, еґоїстичним та злим.

В нашій звичайній громадській та політичній роботі принципи ті мають велике значіння, бо, як уже згадувалось держава Маньчжу-Ді-Го оголосила, що принцип управління тою державою спирається як раз на принципи Ванґ-Дао.

Та коли українці трактують ті принципи так, як вони є написані, цеб-то в дусі високої гуманності, справедливості та рівності й щирості, не те бачимо в трактовці тих самих принципів з боку москалів, що на кожний закон, на кожную ідею звикли дивитися зі свого основного наставлення: «закон, що дьшло, куда поверни, то и вышло».

Коли Ванґ-Дао говорить про рівність націй, москалі дуже радо те вітають, як що мова йде про націю ніпонську, маньчжурську чи московську. Коли ж про ту рівність починають говорити українці, тоді.... тоді вони здійсмають івалт і кричать, що це вже не рівність націй, а «розжиганіє ненависти между народами». А це останнє, звичайно, принципи Ванґ-Дао забороняють. Так в цьому основному питанні, так у всіх інших менш важливих та дрібниших.

А що ж українці? Українці ж на це все майже не в стані нічого відповідати, бо не мають своєї преси. В той час як, на московській мові в Харбіні виходить п'ять великих щоденників, українці не мають ні одного, не дивлячись на те, що потреба в своєму органі розуміється буквально всіма.

Чому? Відповідь на це давалась уже не один раз. Печатка майже трохсотлітнього виховання в дусі русифікації дає й зараз свої наслідки. Скелю нерозуміння, скелю темряви рубати треба й можна тільки по малу, настирливо, вперто й відважно.

Коли нема можливості мати свою пресу, треба думати про можливість якоїсь її заміни. Проти наступу необхідно організувати протинаступ, чи в крайньому випадковій оборону.

Цими днями всі члени української національної колонії дістали невелику книжку — «Вісти Української Національної Колонії» в якій досить наглядно показано, як місцевий український провід організував так необхідну оборону.

З тої книжки видно, що в першу чергу було виконане найбільш тяжке завдання: покінчено з роздробленістю місцевих українських сил по-між ріжними українськими організаціями, які хотіли того, чи ні, але фактично конкурували між собою, бралися за ту саму роботу, часами ворогували, часами творили коаліції й т. ин.

З другого ж боку, добившись можливості зібрати всі українські сили до купи, українська національна колонія висунула принцип особистої відповідальности керуючих осіб за доручене їм діло й то незалежно від групувань, партійности, виборів і т. ин. В обставинах війни не приходиться вибирати, чи голосувати, а українська колонія в Маньчжу-Ді-Го справді знаходиться в стані не війни навіть, а прямо облоги, як то, гадаємо, кожному українцеві ясно зі сказаного попередь.

Які ж цілі поставив собі той провід? Цілі й програм праці зазначені в тій самій книжці дуже докладно, а то:

«Конечною ціллю роботи—пишеться там — є організація українських сил в Маньчжу-Ді-Го для

1) відновлення державності нашої батьківщини,
2) рішучої та безпощадної боротьби з большевизмом та комунізмом у всіх його видах та проявах,

3) укріплення та глибокого усвідомлення українцями лояльності до Маньчжу-Ді-Го та Ніппон,

4) поширення ідеї особливого становища українців на Далекому Сході,

5) пропаганда наших визвольницьких ідей серед народів Маньчжу-Ді-Го та Ніппонцями,

6) вияснення та поширення між заінтересованими верствами ідей спільности інтересів Ніппон, Маньчжу-Ді-Го в Азії та наших національних на Далекому Сході.

Як бачимо, ідеї «росіянізма» українці протиставлять ідею відновлення соборної та суверенної Української Держави. При цьому, розуміючи принципи Ванг-Дао так, як вони написані та як розумів їх творець, щоб-то в душі найвищої справедливости й гуманности, українці за справедливе вважають, що ті місцевості в Азії, які заселені українцями переважно (Примор'є та Приамур'є), повинні в першу чергу дістати політичну незалежність, позбавитися від большевизма та почати жити так, щоб українці та їх інтереси було цілковито задоволені, як того вимагає справедливість й покладені українцями труди та жертви по культурній та економічній розбудові тих, ще зовсім недавно, диких країв.

Само собою зрозуміло, що ідеям створення нової, нікому, крім москалів, непотрібної «російської нації», українці протипоставлять ідеї Ванг-Дао, щоб-то право вільного розвитку кожної нації, право на її існування, розвиток і життя, а вже в першу чергу право на це все української нації з її віковичною культурою.

Та коли московська преса має можливість всі настрої свого громадянства відбивати на своїх шпальтах, українці, як уже згадував, того позбавлені. Замість того, українці використали право вільної живої пропаганди й направили всі свої сили на боротьбу з комуністичними ідеями та на поширення національної свідомости серед своїх членів, використовуючи для того кожную нагоду.

З цією метою не було пропущено ні одно національне свято, ні одна визначна подія в українській історії чи визвольному русі.

В дальнішому, користаючи з публікованих даних та наших персональних вражень, дамо перегляди національної, культурної та політичної роботи українців, зараз зробимо те лише дуже загально, лише для ілюстрації роботи та боротьби.

Так на протязі двох місяців, жовтня та листопаду, в Українському Національному Домі було прочитано 12 докладів на самі ріжнорамні теми; з листопаду починаючи, українці читають чотирі рази на місяць українською мовою радіо-доклади; улаштовують, що вівторка сходи, на яких, крім докладу, плекається українська пісня, грають якусь п'єску, загалом затягають українську по народженню молодь до української роботи й культури; кожної суботи, починаючи з жовтня, місцевий часопис «Харбинское Время» друкує українську сторінку, де подаються місцевим людям російською мовою всі визначні новини з українського життя по цілому українському світі, а тако-ж хроніка українського місцевого життя; улаштовуються спеціальні протикомуністичні сходи-віча, на яких під ріжними виглядами виясняються наші засадничі погляди не лише що-до комуністів, але й нашого «брата».

Не залишена тако-ж робота по виясненні особливостей Сходу та його світорозуміння. Тому по кільки раз на тиждень в тому Українському Національному Домі читаються спеціальні лекції по сходознавству.

Крім того налагоджено тако-ж справу подачі відомостей в місцеву ніпоську пресу з нашого всеукраїнського життя, тако-ж і з місцевого.

Де-що, як видно все з того ж звідомлення «Вістей», зроблено в справі налагодження видань про Україну ніпоською мовою.

Загалом не залишена ні одна галузь життя, де б українці не почали говорити про себе, не почали б добиватися прав, не вели б якоїсь роботи.

Не скрізь та робота того роду, що її ініціатори були б нею вдоволені, але то не означає, що вони її збираються залишити.

Вважаємо за потрібне підкреслити, що означена робота українців стала можливою завдяки підтримці влади, яка, оголосивши принципи Ванг-Дао керуючими для життя всіх народів, що мешкають в Маньчжу-Ді-Го, не робить винятків для українців і далека від того трактування тих принципів, яке вони знаходять що-до нас з боку нашого «брата».

Українська опінія цілого світу це все повинна мати на увазі.

То є основне в царині ідей та настроїв, якими жили українці на про-тязі майже цілого минулого року та якими живуть ще й зараз.

Щ-до нашої практичної тут роботи, як уже згадував, переглянемо її більш докладно в наступних листах.

Ткач Олійник

Управа Української Громади в Шалеті з великим сумом сповіщає про передчасну смерть, від тяжкої хвороби, члена Громади сотника Армії УНР

ЄВГЕНА ГУТОВСЬКОГО

що наступила на 52 році життя, о 9 годині ранку
14 березня 1937 року, в шпиталі в Монтаржі.

Вічна йому пам'ять.

Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції з великим жалем сповіщає всіх вояків про передчасну смерть сотника

ЄВГЕНА ГУТОВСЬКОГО

що упокоївся навіки 14 березня 1937 року в шпиталі в Монтаржі, по довгій і тяжкій хворобі.

Вічна йому пам'ять!

ХРОНІКА

З життя укр. еміграції

У Франції

— Панахида по Т. Шевченку в Парижі. З ініціативи прот. І. Бриндзана, настоятеля Української Парафії у Франції, одновлено було стару українську традицію, а саме в день смерти Пророка України одслужено було в четвер 11 березня в Православній Церкві урочисту панахиду. Перед нею прот. І. Бриндзан виголосив чуже слово, присвячене пам'яті безсмертного генія українського народу. Дуже добре співав церковний хор. Всі вільні від праці громадяне були в церкві.

У Польщі

— Сороколіття діяльності вождя Ідель-Урала. В сорокові роковини політично-публіцистичної діяльності вождя дружнього «прометейського» народу Ідель-Уралу, п. Аяза Бея Ісхані, відбулася 5 березня с. р. старанням варшавської еміграційної колонії туркотатар святочна академія. У салі Східного Інституту зібралось багато представників народів, поневолених Москвою. Від українців п. Андрій Крижанівський зложив на руки Ідель-Уральців — побажання з нагоди свята їх національного провідника. Крім цього промовляли представники інших народів. Від еміграційних центрів усіх народів поневолених Москвою — надіслано телеграми з привітаннями. Крім святочних промов, присвячених визначній особі Аяза Бея Ісхані, програму академії виповнили продукції творів ювілята, який є одночасно пись-

менником, та татарські народні пісні.

— Відчит рел. В. Бончковського. На сходинах української секції Сходознавчого Гуртка Молодих при Східньому Інституті у Варшаві 10 березня с. р. відчитав ред. Вол. Бончковський доклад на тему: «Українська справа в світлі оборони держави». Цей доклад був давніше вже друкований у польському двохтижневику «Мисль Польська» і відтіль передрукований у варшавському тижневику «Бюлететин Польсько-Український».

— З життя економічного семінару при Українському Науковому Інституті. На зборах економічного семінару при УНК у Варшаві відбувся 12 березня с. р. реферат п. І. Липовецького п. з. «Минуле й сучасне головних українських портів».

— Святочна академія в честь Т. Шевченка. Дня 13 березня с. р. відбулася старанням Української Студентської Громади у Варшаві урочиста Академія присвячена пам'яті Т. Шевченка. Програму свята склали: доклад інж. Є. Маланюка, декламація п. Н. Юрчинської-Попович, соло сопрано п. Ж. Чернявської (білорусинки), соло баритона п. Є. Стецури та продукції чоловічого і мішаного хору під управою п. І. Ткачука. Академія відбулася в салі Варшавського Веслярського Товариства при вул. Перацького.

— На надгробний пам'ятник Б. Лазаревського поступило від п. В. Ємця через ген. О. Удовиченка 22 фр. 50 с.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Манджурський Вістник, ч.9 (179). Харбін. Маньчжу-Ді-Го.

— «Волинське Слово», ч. 10 з 11. III. 37 р. Луцьк на Волині.

— «Северний Кавказ», орган народної партії Горцев Кавказа, ч. 32, за грудень 1936 р. Варшава.

— Der Aktivist, Wochenschrift fuer Politik und Wissen. Berlin den 12 Maerz 1937. Dr. M. Masiukewytsch — «Die Lage in der Sowjet - Ukraine».

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р.1925 Симоном Петлюрою, виходитиме в 1937 році по-старому і за участі тих самих співробітників.

Запрошено тако-ж до співучасті нові видатні літературні сили.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1937 РІК

У Франції на рік — 60 фр., на півроку — 30 фр., на три місяці — 15 фр.
на один місяць — 6 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	18 зол.	10 зол.	5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	20 леїв
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 мар.	3 мар.	2 мар.	0,50 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3 дол.	1,5 дол.	1 дол.	0,40 дол.	0,10 дол.
КАНАДА	3 дол.	1,5 дол.	1 дол.	0,40 дол.	0,10 дол.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 бельг.	6 бельг.	2 бельг.	0,60 б.
БОЛГАРІЯ	200 лев	100 лев	50 лев	18 лев	5 лев
ЮГОСЛАВІЯ	100 дин.	50 дин.	25 дин.	10 дин.	2, 50 дин.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris 6

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус—Комітет.

Адміністратор : **Лл. Косенко**

Le Gérant : **M-me Perdrizet.**